

ДУШАН ВУКОТИЋ

О НАУЧНОМ РАДУ ПАВЛА МИЈОВИЋА*

Друже предсједниче,
Поштовани гости,
Поштоване колеге академици.

Дозволите ми да кажем неколико ријечи о доктору Павлу Мијовићу, једном од наших најеминентнијих научних радника и историчара умјетности, који је до сада објавио преко двије стотине научних радова, студија, приказа, есеја — о траговима давних култура и нашој културној баштини.

Тешко је, и заправо немогуће у кратком времену, макар и летимично обухватити богати, вишеслојни научни опус др Мијовића, који нам помаже да употпунимо слику о себи. Но, то дјело је толико познато и признато не само у нашој земљи — и то ми за ову прилику допушта да будем сажет.

Др Павле Мијовић, у трагању за новим сазнањима из историје умјетности и археологије нашег тла, креће се кроз свијет прадавне и давне културе Црне Горе. Истражује његову судбину, из прашине заборављања ослобађа материјалне доказе који потврђују тријумф стваралаштва над корозијом живота, над неумитним ништавилом.

Неуморни Кронос тече сам од себе, нестали су неимари, а остала су дјела као наслеђе, као духовно постојање и историјска чињеница. Тамо гдје нема писаних доказа, материјални визуелни предмети из различитих извора археологије једини су прави путокази у истраживању и расвјетљавању развоја историје умјетности. Еволуција умјетности је и феноменолошки процес који одражава и друштвене и економске услове у којима се развија. Процес је интегралан.

Умјетнички налази својим постојањем описују вријеме у којем су настали — статика се преводи у динамику.

* Поводом академске бесједе Павла Мијовића, 17. марта 1988. године

У поговору свога изузетног дјела „Културе Црне Горе”, др Мијовић каже:

„Мени су ови радови служили као карике у замишљеном ланцу чију сам археолошку и историјско-умјетничку димензију покушао да синтетизујем. Ланац који је тим карикама започет још није састављен, бити ће потребно још много истраживања и студирања. . . .”

Из овога је видљиво да истраживачка методологија Мијовића полази од сентенце: „Годину дана анализе за један дјелић синтезе”.

Не може се хипотетично градити мозаик једне културе. У реконструкцији културне баштине за др Мијовића прави и једини критериј је истина. Ово су неке врсте параметара преданог истраживачког рада др Мијовића, рада који је покаткад имао и пионирски карактер и који, ево, траје пуних четрдесет година.

Резултат је заиста богат:

- Низ археолошких ископавања.
- Рекогносцирања још неистражених споменика на терену.
- Проучавање споменика и музеја у земљи и иностранству, од европских земаља до Алжира, Сирије, Египта и Синаја — те компарирање са ранијим истраживањима.
- Радови др Мијовића објављивани су у низу домаћих и иностраних публикација, било изворно или као преводи из наше периодике.

Уз бројне податке у тексту, цртежу и фотографији — др Мијовић презентира читав арсенал испреплитања сакралног, умјетничког и животног:

- симболе
- споменике
- циборијуме
- капелице
- некрополе
- манастире
- градове и утврђења у Црној Гори
- скулптуре и каменоресце
- иконописце
- сликарство наших савременика.

Све је то у служби реконструкције времена. Све су то карике у ланцу које др Мијовић спомиње, увијек као тумач а никада као судач, неоптерећен покушајима да изводи дефиниције и категоричке судове. Истраживања др Павла Мијовића на самим

изворима научних проблема полазе од тога да сваки покушај хронолошке класификације није дуже одржив јер нити један историјски период није затворен период, ограничен на један стил.

Аналитичка текстура код др Мијовића — било да се ради о студији, огледу, есеју или монографији — базира се на сопственим виђењима и култивираним осјећају за суштину.

У Прагу, Равени, Бечу, Инсбруку и Паризу објављено је више афирмативних приказа његовог рада и увијек је истицано настојање др Мијовића да зналачки разгрне пијесак који је Клепсида историје наталожила на културе прошлих времена. Др Мијовић избјегава уобичајене шеме, није роб конвенционалних дисциплинских обрада — што се сматра првом степеницом научно-публицистичке лествице. Он претежно расправља о проблемима и, према властитој изјави, служи се интердисциплинираним поступцима који најбоље одговарају третираним резултатима истраживања и тематској цјелини. Инсистира на објективним чињеницама. Не пада у замке критичко-културолошке прозе и лабиринте објашњења, несклон је неконтролисаним, еуфоричном односу према историји и традицији.

Др Павле Мијовић зна често рећи да је опседнут радом, да је заљубљеник позива у којему осјећа неку митску љепоту, али никада не говори о себи као човјеку у пози Роденовог Мислиоца. Кратко речено — одмјерени баланс разума и срца.

Као верификована вриједност високих домета потврђују се његове књиге: „Трагом древних култура Црне Горе“, „Озлоглашено наслеђе“, „Монодија у камену“, „Студије о Дечанима и Пећкој патријаршији“, „Бококторске сликарске школе XVII — XIX вијека“, „Етничко благо Црне Горе“ и недавно изашла књига „Културе Црне Горе“.

„Умјетничко благо Црне Горе“ штампано је на српско-хрватском, италијанском и њемачком језику. Ова студија изазвала је велики интерес научних и културних радника код нас и у свијету.

Велик и значајан допринос дао је и даје др Павле Мијовић нашој науци на подручју историје умјетности и археологије.

На иницијативу Предсједништва ове Академије почео је, са групом наших еминентних научника, да ради на припремама пројекта „Историја умјетности Црне Горе“. Ово капитално дјело треба да обухвати три велика раздобља: антику, средњи вијек и нови вијек, укључујући и модерну умјетност. Требаће више

година тимског рада за ово својеврсно учртавање црногорске културе у карту свјетског духа.

Павле Мијовић је носилац Партизанске споменице 1941. г., добитник је Тринаестојулске награде СР Црне Горе и бројних наших и страних награда и признања. За дјело „Менолог”, 1979. године добија високо француско научно признање — „Награду Шлумбергер”. За ратне и поратне заслуге добио је неколико високих одликовања.